

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΝΙΑΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ
Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄

Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Αν. Πασχαλίδου
Τηλέφωνο: 210-3443422

Να διατηρηθεί μέχρι .....

Βαθμός Ασφαλείας .....

Μαρούσι 01-11-2011
Αριθ. Πρωτ. 124674/Γ2
Βαθ. Προτερ. ....

ΠΡΟΣ:

- Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης
- Διευθύνσεις και Γραφεία Δ/θμιας Εκπ/σης

ΚΟΙΝ.: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Θέμα: Οδηγίες για την πιλοτική εφαρμογή των μαθημάτων και των Βιωματικών Δράσεων στο Γυμνάσιο για τις ανάγκες της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Πιλοτική Εφαρμογή»

Μετά από σχετική εισήγηση του Συντονιστικού Συμβουλίου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (πράξη 28/2011, Ανακοίνωση στο ορθό) σας αποστέλλουμε τις παρακάτω οδηγίες για την Πιλοτική Εφαρμογή των μαθημάτων και των Βιωματικών Δράσεων στο Γυμνάσιο. Συγκεκριμένα:

Α. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΙΛΟΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Η Πιλοτική Εφαρμογή των νέων Προγραμμάτων Σπουδών (Π.Σ.) σε 68 Πιλοτικά Γυμνάσια, στοχεύει στην τεκμηριωμένη αξιοποίηση της εμπειρίας που θα αποκτηθεί, σε πραγματικές συνθήκες λειτουργίας των σχολείων έτσι ώστε, μετά τις βελτιωτικές παρεμβάσεις που θα πραγματοποιηθούν, αν και όπου αυτό κριθεί απαραίτητο, να προχωρήσει η εφαρμογή των νέων Π.Σ. σε όλα τα Γυμνάσια (γενίκευση).

Ειδικότερα, οι στόχοι της Πιλοτικής Εφαρμογής είναι:

- Η εφαρμογή των νέων ΠΣ σε πραγματικές συνθήκες λειτουργίας των σχολείων, ώστε να διαπιστωθούν τα αποτελέσματα της εφαρμογής στη μαθησιακή διαδικασία.
- Η αξιολόγηση με σκοπό τη βελτίωση-τελική διαμόρφωση των Π.Σ., καθώς επίσης τη βελτίωση και τον εμπλουτισμό των Οδηγών του Εκπαιδευτικού μέσα από την ανατροφοδότηση της σχολικής πράξης
- Η ανάπτυξη και διεύρυνση του ρόλου των εκπαιδευτικών ως σχεδιαστών του εκπαιδευτικού έργου και διαμορφωτών εκπαιδευτικών υλικών-περιβαλλόντων μάθησης. Για

τον σκοπό αυτόν, προβλέπεται ευρύ πρόγραμμα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και των Στελεχών της Εκπαίδευσης καθώς και άλλες υποστηρικτικές δράσεις.

B. ΚΑΤΕΥΘΥΣΕΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Π.Σ.)

Τα νέα Π.Σ. στοχεύουν:

- Στην επίτευξη προσδοκώμενων αποτελεσμάτων μάθησης μέσω δραστηριοτήτων που συνδέονται με την καθημερινή ζωή. Δηλαδή τα νέα ΠΣ, προδιαγράφουν τι πρέπει να γνωρίζει και τι μπορεί να κάνει ο μαθητής με την ολοκλήρωση κάθε σταδίου εκπαίδευσης και πως θα βοηθηθεί γ' αυτόν τον σκοπό.
- Στην επικέντρωση σε βασικές έννοιες, ιδέες, γεγονότα (αντί της απλής παράθεσης διδακτέας ύλης) που αναπτύσσονται σταδιακά και συνδέονται με την ανάπτυξη των ικανοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών της **κατανόησης**, της **διερεύνησης**, της **επικοινωνίας** και της **σύνδεσης με τη ζωή**.
- Στη σύνδεση των διδασκομένων εννοιών εντός του ίδιου του μαθησιακού-διδακτικού αντικειμένου (μαθήματος) αλλά και μεταξύ διαφορετικών διδακτικών αντικειμένων, ώστε να επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη συνοχή και συνέχεια.
- Στην ανάπτυξη εμπλουτισμένων και διαφοροποιημένων παιδαγωγικών μεθόδων και δραστηριοτήτων που έχουν ως κέντρο τις ανάγκες και τις κλίσεις των μαθητών σε περιβάλλοντα συνεργατικής μάθησης.
- Στην αξιοποίηση της αξιολόγησης των μαθητών αφενός ως διαμορφωτικής διαδικασίας για τη βελτίωση της μάθησης και αφετέρου ως πράξης με την οποία αποτιμώνται με κριτήρια τα αποτελέσματα της μάθησης. Για τον σκοπό αυτόν, αξιοποιούνται πολλαπλές μέθοδοι με έμφαση στην αξιολόγηση με κριτήρια, στην αξιολόγηση σχεδίων εργασίας, στην περιγραφική αξιολόγηση, στην αξιολόγηση μέσω «φακέλου επιτευγμάτων», στην αυτοαξιολόγηση.
- Στην αξιοποίηση/παραγωγή πολλαπλών πηγών και υλικών μάθησης, ιδιαίτερα με τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών οι οποίες συνδέονται με τα Π.Σ. και με τα σχολικά βιβλία και άλλα εκπαιδευτικά υλικά (π.χ. αξιοποίηση ψηφιακού υλικού από την πλατφόρμα του «Ψηφιακού Σχολείου», χρήση του διαδικτύου, κ.α.).
- Στην καθιέρωση ζώνης «Βιωματικών Δράσεων» στην οποία δίδεται έμφαση στον σχεδιασμό και την υλοποίηση δραστηριοτήτων και σχεδίων εργασίας σε σύνδεση με καταστάσεις της καθημερινής ζωής, του σχολείου, του περιβάλλοντος και των τοπικών κοινωνιών.

Γ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Με βάση την κατανομή των διδακτικών-μαθησιακών αντικειμένων (μαθημάτων) του νέου Π.Σ. στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα δίδονται οι παρακάτω κατευθύνσεις:

- 1.** Σε όλα τα μαθησιακά-διδακτικά αντικείμενα (μαθήματα) του Νέου Ωρολογίου Προγράμματος, εφαρμόζονται τα Π.Σ. που περιλαμβάνονται στη σχετική Υπουργική Απόφαση και αξιοποιούνται οι αντίστοιχοι Οδηγοί. Τα νέα Π.Σ. εφαρμόζονται πλήρως σε όλες τις τάξεις όλων των πιλοτικών Γυμνασίων.
- 2.** Για τα διδακτικά-μαθησιακά αντικείμενα (μαθήματα) που δεν περιλαμβάνονται στη σχετική Υπουργική Απόφαση, τα πιλοτικά Γυμνάσια θα εφαρμόσουν το Πρόγραμμα Σπουδών που ισχύει στα υπόλοιπα σχολεία. Συγκεκριμένα, σε αυτή τη φάση, δεν θα εφαρμοστεί νέο Πρόγραμμα Σπουδών στα διδακτικά-μαθησιακά αντικείμενα: Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Ιστορία, Τεχνολογία και ΣΕΠ.
- 3.** Για το Διδακτικό-Μαθησιακό Πεδίο “Πολιτισμός και Δραστηριότητες Τέχνης”, τα πιλοτικά Γυμνάσια θα εφαρμόσουν το πρόγραμμα που περιλαμβάνει τα δύο μαθήματα

Μουσική και Καλλιτεχνικά (Α Πρόγραμμα). Το Β Πρόγραμμα θα αξιοποιηθεί για τον εμπλουτισμό των προγραμμάτων των δύο ανωτέρω μαθημάτων.

4. Σε σχέση με τις Βιωματικές Δράσεις-Συνθετικές Δημιουργικές Εργασίες, στο Γυμνάσιο:

Στην Α΄ τάξη :

- I. **Τεχνολογία.** Ακολουθείται το ισχύον πρόγραμμα στο οποίο δίδεται έμφαση στην οργάνωση σχεδίων εργασίας-δραστηριοτήτων.
- II. **Οικιακή Οικονομία.** Στο νέο Π.Σ. προτείνεται η πραγματοποίηση σχεδίων εργασίας (projects), με σκοπό οι μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες που θα χρειαστούν ως μελλοντικοί πολίτες αλλά και ως συμμετέχοντες στις οικονομικές δραστηριότητες. Τα προτεινόμενα σχέδια εργασίας, στα οποία περιλαμβάνονται δραστηριότητες διερευνητικής και βιωματικής μορφής, προβλέπεται να προσαρμόζονται στο περιεχόμενο της ύλης της Α΄ τάξης, σε σχέση με χαρακτηριστικά του τοπικού περιβάλλοντος κάθε σχολείου, αλλά και σε σχέση με την ηλικία, την προέλευση, τις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες αλλά και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Σχετικές οδηγίες περιλαμβάνονται στον αντίστοιχο Οδηγό.
- III. **Σχολική και Κοινωνική Ζωή (ΣΚΖ).** Στο Π.Σ. και στον Οδηγό του Διδακτικού-Μαθησιακού αυτού αντικειμένου, προσδιορίζονται οι θεματικές περιοχές και προτείνονται σχέδια εργασίας και ενδεικτικές δραστηριότητες με αντίστοιχη θεματολογία και αναλυτικές οδηγίες για την εφαρμογή τους στην τάξη. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί σε θέματα που σχετίζονται με την Αγωγή Υγείας.
- IV. **Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Π.Ε.Α.Α).** Παρέχεται πλήρες πρόγραμμα οργάνωσης των Βιωματικών Δράσεων στο αντίστοιχο Π.Σ. και στον Οδηγό του διδακτικού αυτού αντικειμένου.

Στη Β΄ τάξη:

- I. **Τεχνολογία.** Τα θέματα/δραστηριότητες της Τεχνολογίας που θα επιλέγονται, θα πρέπει να αναδεικνύουν τη σχέση του τρόπου αξιοποίησης των σύγχρονων τεχνολογιών με την προστασία του Περιβάλλοντος. Σχετική θεματολογία περιλαμβάνεται στο Πρόγραμμα Σπουδών του Π.Ε.Α.Α.
- II. **Οικιακή Οικονομία.** Οι εκπαιδευτικοί επιλέγουν από την προσφερόμενη θεματική ανάπτυξη του διδακτικού-μαθησιακού αντικειμένου ανάλογα με την εργασία και τον χρόνο που έχουν στη διάθεσή τους.

➤ Στη Γ΄ τάξη:

- I. **Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή.** Στο νέο Π.Σ. προτείνονται βασικές ενότητες προς μελέτη και επεξεργασία από τους μαθητές με ομαδικές βιωματικές δραστηριότητες και ομαδικές εργασίες. Οι προβλεπόμενες θεματικές ενότητες μπορούν να διδαχθούν μέσα από την εκπόνηση σχεδίων εργασίας (projects), τα οποία θα επιλέγονται από ομάδες μαθητών και θα προσδιορίζονται, σε ό,τι αφορά το ακριβές περιεχόμενό τους, από τους ίδιους τους μαθητές, σε συνεργασία με τον καθηγητή. Η μορφή αυτών των εργασιών μπορεί να είναι διερευνητική (π.χ. συλλογή πληροφοριών μέσω διαδικτύου, συγγραφή σεναρίων κλπ.) και βιωματική (π.χ. δραματοποίηση, παιχνίδια ρόλων κ.λπ.). Στο Π.Σ. και στον Οδηγό περιλαμβάνεται συγκεκριμένο περιεχόμενο και ενδεικτικές δραστηριότητες, από τα οποία οι εκπαιδευτικοί επιλέγουν ανάλογα με το θέμα και τον χρόνο που έχουν στη διάθεσή τους.
- II. **Τοπική Ιστορία και Π.Ε.Α.Α.** Η **Τοπική Ιστορία στο Γυμνάσιο** εντάσσεται ως πεδίο μελέτης και έρευνας στη Ζώνη Βιωματικών Δραστηριοτήτων. Το Π.Σ. που έχει διαμορφωθεί παρέχει πλήρη ανάπτυξη του διδακτικού-μαθησιακού αντικειμένου. Προτείνεται, οι θεματικές που θα επιλέγονται για την πραγματοποίηση βιωματικών δραστηριοτήτων να συνδυάζουν την Τοπική Ιστορία με το Τοπικό Περιβάλλον και την

Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Π.Ε.Α.Α.). Μέσα από τα νέα Π.Σ. για την Τοπική Ιστορία και το Π.Ε.Α.Α. προτείνεται η προσέγγιση της γνώσης αξιοποιώντας πολλές και επιλεγμένες πηγές πληροφόρησης, προωθείται η ανακαλυπτική μάθηση και η εποικοδομητική προσέγγιση και επιδιώκεται η διασάφηση εννοιών, η ανάλυση αξιών, κ.ά. Επίσης, περιλαμβάνονται δραστηριότητες διερευνητικής και βιωματικής μορφής, οι οποίες προτείνεται να προσαρμόζονται στην ηλικία, στην προέλευση, στις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες αλλά και στα ενδιαφέροντα των μαθητών.

III. **Σχολική και Κοινωνική Ζωή και ΣΕΠ.** Το Π.Σ. και ο Οδηγός για τη ΣΚΖ παρέχει πλήρη ανάπτυξη του διδακτικού-μαθησιακού αντικειμένου. Οι θεματικές που θα επιλέγονται για τα σχέδια εργασίας και τις σχετικές δραστηριότητες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και να συνδέονται με τη θεματολογία του ΣΕΠ.

5. Για την αξιολόγηση των διδακτικών-μαθησιακών αντικειμένων, ισχύουν οι προβλεπόμενες ρυθμίσεις των ΠΔ για την αξιολόγηση στο Γυμνάσιο εκτός από τα παρακάτω:

- Για το διδακτικό-μαθησιακό αντικείμενο: Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), δεν προβλέπονται ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις στο τέλος της διδακτικής χρονιάς. Η αξιολόγηση των μαθητών της Γ΄ Γυμνασίου θα γίνει σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται για του μαθητές τη Α΄ και Β΄ Γυμνασίου.
- Για τα διδακτικά-μαθησιακά αντικείμενα Τεχνολογία, Οικιακή Οικονομία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή τα οποία, με βάση το Ωρολόγιο Πρόγραμμα για την πιλοτική εφαρμογή των νέων Π.Σ. στο Γυμνάσιο, εντάσσονται στις «Βιωματικές Δράσεις», δεν προβλέπονται ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις στο τέλος της διδακτικής χρονιάς. Στα διδακτικά-μαθησιακά αυτά αντικείμενα θα εξάγεται ένας τελικός βαθμός, ως μέσος όρος των βαθμών των τριών τριμήνων. Η αξιολόγηση των μαθητών θα γίνει με βάση ατομικές ή ομαδικές συνθετικές εργασίες.
- Για τα ζεύγη διδακτικών-μαθησιακών αντικειμένων Σχολική και Κοινωνική Ζωή (ΣΚΖ) και Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Π.Ε.Α.Α.) της Α΄ τάξης και Τοπική Ιστορία/ Π.Ε.Α.Α. και Σχολική και Κοινωνική Ζωή (ΣΚΖ)/ΣΕΠ της Γ΄ τάξης, τα οποία πραγματοποιούνται μαζί στην κάθε μία τάξη σε διαφορετικά όμως τρίμηνα για το κάθε διδακτικό αντικείμενο του ζεύγους, θα εξάγεται ένας τελικός βαθμός, ως μέσος όρος των βαθμών των τριών τριμήνων. Η αξιολόγηση των μαθητών θα γίνει με βάση ατομικές ή ομαδικές συνθετικές εργασίες στα αντίστοιχα διδακτικά αντικείμενα.
- Για τα διδακτικά-μαθησιακά αντικείμενα **Ξένες Γλώσσες** διενεργούνται εξετάσεις **προόδου** στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και **προαγωγικές** εξετάσεις στο τέλος της. Σημειώνεται ότι στην Αγγλική γλώσσα, οι μαθητές της Α΄ Γυμνασίου αναμένεται να έχουν αναπτύξει επικοινωνιακή επάρκεια επιπέδου B1, στη Β΄ Γυμνασίου επικοινωνιακή επάρκεια επιπέδου B1+ και στη Γ΄ Γυμνασίου επικοινωνιακή επάρκεια επιπέδου B2. Στη δεύτερη ξένη γλώσσα αναμένεται οι μαθητές της Α΄ Γυμνασίου να έχουν αναπτύξει επικοινωνιακή επάρκεια επιπέδου A1, στη Β΄ Γυμνασίου επικοινωνιακή επάρκεια επιπέδου A1+ και στη Γ΄ Γυμνασίου επάρκεια επιπέδου A2.
Ειδικότερα:

-Οι εξετάσεις της Α΄ και της Β΄ Γυμνασίου αποσκοπούν στον έλεγχο επιπέδου B(-/+) επικοινωνιακής επάρκειας με κοινή, διαβαθμισμένη εξέταση που περιλαμβάνει *τρεις* (3) ενότητες οι οποίες ελέγχουν:

- την κατανόηση γραπτού λόγου
- την κατανόηση προφορικού λόγου
- την παραγωγή γραπτού λόγου.

Η παραγωγή προφορικού λόγου δεν εξετάζεται, αλλά οι μαθητές απαραιτήτως ασκούνται στην προφορική επικοινωνία με δομημένες δραστηριότητες στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

-Στην Γ΄ Γυμνασίου διενεργούνται εξετάσεις προόδου και **απολυτήριες εξετάσεις** με κοινή, διαβαθμισμένη εξέταση επιπέδου B1+B2 για τα Αγγλικά, A1+A2 για τη δεύτερη ξένη γλώσσα. Στις απολυτήριες εξετάσεις προβλέπονται 3 ενότητες οι οποίες ελέγχουν:

- την κατανόηση γραπτού λόγου
- την κατανόηση προφορικού λόγου
- την παραγωγή γραπτού λόγου

Η παραγωγή προφορικού λόγου δεν εξετάζεται αλλά οι μαθητές απαραιτήτως ασκούνται στην προφορική επικοινωνία με δομημένες δραστηριότητες στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Λεπτομερείς προδιαγραφές όλων των τύπων των εξετάσεων ανά επίπεδο γλωσσομάθειας, οδηγίες για τη διαβαθμισμένη εξέταση, δείγματα θεμάτων, κριτήρια αξιολόγησης και σχάρες βαθμολόγησης αποκλίνουσας παραγωγής λόγου θα δημοσιευτούν προσεχώς στον *Οδηγό του Εκπαιδευτικού των Ξένων Γλωσσών*.

6. Προτείνεται –όπου αυτό είναι δυνατό–να οργανώνονται τα διδακτικά-μαθησιακά αντικείμενα σε δίωρες διδακτικές ενότητες (συνεχόμενο δίωρο διδασκαλίας του ίδιου μαθησιακού αντικείμενου) αντί δύο μονόωρων. Η οργάνωση σε δίωρες διδακτικές ενότητες-με την κατάλληλη παιδαγωγική προετοιμασία- είναι δυνατό να συμβάλει σε καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα και σε οργάνωση της σχολικής ζωής, ιδιαίτερα σε περιοχές του σχολικού προγράμματος όπως οι «βιωματικές δράσεις».

7. Σχετικά με το διδακτικό-μαθησιακό αντικείμενο της Πληροφορικής–ΤΠΕ, το μάθημα είναι εργαστηριακό και περιλαμβάνει δύο (2) διδακτικές ώρες την εβδομάδα. Διεξάγεται αποκλειστικά στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, ενώ προτείνεται να αξιοποιούνται και οι πρόσθετες τεχνολογικές υποδομές που, ενδεχομένως, υπάρχουν στη σχολική μονάδα (π.χ. φορητό εργαστήριο Η/Υ, διαδραστικοί πίνακες κτλ.). Επιπλέον, προτείνεται, οι δύο διδακτικές ώρες που προβλέπονται από το Ωρολόγιο Πρόγραμμα του Γυμνασίου ανά εβδομάδα, να είναι συνεχόμενες. Έτσι θα δίνεται επαρκής χρόνος στους μαθητές και στον εκπαιδευτικό για την υλοποίηση ολοκληρωμένων μαθησιακών δραστηριοτήτων με τη χρήση των υπολογιστικών εργαλείων. Σημειώνεται ότι σε τμήματα του Γυμνασίου τα οποία έχουν πάνω από είκοσι δύο (22) μαθητές, το τμήμα λειτουργεί κανονικά με την παρουσία δύο εκπαιδευτικών Πληροφορικής».

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

Εσωτ. Διανομή

- Γραφείο Υφυπουργού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα
- Γραφείο Ειδικού Γραμματέα
- Δ/ση Σπουδών Δ.Ε Τμήμα Α΄